

Συλλογή της Νομολογίας

Υπόθεση C-376/22

Google Ireland Limited κ.λπ.

κατά

Kommunikationsbehörde Austria (Komm Austria)

[αίτηση του Verwaltungsgerichtshof (Αυστρία) για την έκδοση προδικαστικής απόφασης]

Απόφαση του Δικαστηρίου (δεύτερο τμήμα) της 9ης Νοεμβρίου 2023

«Προδικαστική παραπομπή – Οδηγία 2000/31/ΕΚ – Υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας – Άρθρο 3, παράγραφος 1 – Αρχή του ελέγχου στο κράτος μέλος καταγωγής – Άρθρο 3, παράγραφος 4 – Παρέκκλιση από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας – Έννοια των “μέτρων που στρέφονται κατά συγκεκριμένης υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας” – Άρθρο 3, παράγραφος 5 – Δυνατότητα εκ των υστέρων κοινοποίησης των μέτρων που περιορίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας σε έκτακτες περιπτώσεις – Παράλειψη κοινοποίησης – Δυνατότητα προβολής των μέτρων αυτών – Ρύθμιση κράτους μέλους η οποία επιβάλλει στους παρόχους πλατφορμών επικοινωνίας, ανεξαρτήτως του αν είναι εγκατεστημένοι στο έδαφός του, ένα σύνολο υποχρεώσεων ελέγχου και ειδοποίησης όσον αφορά εικαζόμενα παράνομα περιεχόμενα – Οδηγία 2010/13/ΕΕ – Υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων – Υπηρεσία πλατφόρμας διαμοιρασμού βίντεο»

1. Προσέγγιση των νομοθεσιών – Ηλεκτρονικό εμπόριο – Οδηγία 2000/31 – Παροχή υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας – Παρέκκλιση από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας – Έννοια των μέτρων που στρέφονται κατά συγκεκριμένης υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας – Γενικά και αφηρημένα μέτρα τα οποία αφορούν μια περιγραφόμενη με γενικούς όρους κατηγορία υπηρεσιών και εφαρμόζονται αδιακρίτως σε κάθε φορέα παροχής της εν λόγω κατηγορίας υπηρεσιών – Δεν εμπίπτουν – Εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει τέτοια μέτρα όσον αφορά τους παρόχους υπηρεσιών πλατφόρμας επικοινωνίας – Δεν επιτρέπεται (Οδηγία 2000/31 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, αιτιολογικές σκέψεις 5, 6 και 8 και άρθρα 1 § 1 και 3 §§ 1, 2 και 4)

(βλ. σκέψεις 27-30, 34-36, 42, 47-49, 51, 53-60 και διατακτ.)

2. Προσέγγιση των νομοθεσιών – Ηλεκτρονικό εμπόριο – Οδηγία 2000/31 – Παροχή υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας – Παρέκκλιση από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας – Επιτρέπεται – Προϋποθέσεις (Οδηγία 2000/31 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, αιτιολογική σκέψη 24 και άρθρο 3 § 4)

(βλ. σκέψεις 31-33, 45, 46)

3. Προσέγγιση των νομοθεσιών – Ηλεκτρονικό εμπόριο – Οδηγία 2000/31 – Παροχή υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας – Αρχή του ελέγχου στο κράτος μέλος καταγωγής – Περιεχόμενο
(Οδηγία 2000/31 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, αιτιολογική σκέψη 22 και άρθρο 3)

(βλ. σκέψεις 40-44)

Σύνοψη

Οι Google Ireland Limited, Meta Platforms Ireland Limited και Tik Tok Technology Limited είναι εταιρίες εγκατεστημένες στην Ιρλανδία οι οποίες παρέχουν υπηρεσίες πλατφόρμας επικοινωνίας, μεταξύ άλλων, στην Αυστρία.

Με αποφάσεις του 2021 η Kommunikationsbehörde Austria (KommAustria) (αυστριακή εποπτική αρχή επικοινωνιών) έκρινε ότι οι τρεις αυτές εταιρίες υπόκεινταν στον αυστριακό νόμο¹.

Οι ως άνω εταιρίες άσκησαν προσφυγές κατά των αποφάσεων της KommAustria, υποστηρίζοντας ότι δεν έπρεπε να εφαρμοστεί σε αυτές ο αυστριακός νόμος ο οποίος επιβάλλει στους παρόχους υπηρεσιών πλατφορμών επικοινωνίας, ανεξαρτήτως του αν είναι εγκατεστημένοι στην Αυστρία ή στην αλλοδαπή, ένα σύνολο υποχρεώσεων ελέγχου και ειδοποίησης όσον αφορά εικαζόμενα παράνομα περιεχόμενα. Οι προσφυγές αυτές απορρίφθηκαν πρωτοδίκως.

Κατόπιν της απορρίψεως των προσφυγών τους, οι εν λόγω εταιρίες άσκησαν αναίρεσεις ενώπιον του Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου, Αυστρία). Προς στήριξη των αιτήσεων αναίρεσεως, προέβαλαν μεταξύ άλλων ότι οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται με τον αυστριακό νόμο είναι δυσανάλογες και ασυμβίβαστες προς την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας και την προβλεπόμενη από την οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο² αρχή του ελέγχου των υπηρεσιών αυτών στη χώρα καταγωγής, δηλαδή στο κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου είναι εγκατεστημένος ο φορέας παροχής υπηρεσιών.

Το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, διατηρώντας αμφιβολίες σχετικά με το αν ο αυστριακός νόμος και οι υποχρεώσεις που επιβάλλει στους φορείς παροχής υπηρεσιών συνάδουν με την οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο, η οποία προβλέπει τη δυνατότητα των λοιπών κρατών μελών πλην του κράτους μέλους καταγωγής να παρεκκλίνουν, εφόσον συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις, από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, υπέβαλε στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία της εν λόγω οδηγίας.

¹ Ήτοι, στον Bundesgesetz über Maßnahmen zum Schutz der Nutzer auf Kommunikationsplattformen (Kommunikationsplattformen-Gesetz) (ομοσπονδιακό νόμο περί μέτρων για την προστασία των χρηστών σε πλατφόρμες επικοινωνίας) (BGBl. I, 151/2020).

² Οδηγία 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά (ΕΕ 2000, L 178, σ. 1) (στο εξής: οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο).

Με την απόφασή του το Δικαστήριο αποφαινεται επί του ζητήματος αν το κράτος μέλος προορισμού των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας μπορεί να παρεκκλίνει από την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών αυτών όχι μόνο λαμβάνοντας ατομικά και συγκεκριμένα μέτρα, αλλά επίσης και λαμβάνοντας γενικά και αφηρημένα μέτρα τα οποία αφορούν μια κατηγορία συγκεκριμένων υπηρεσιών και ειδικότερα επί του ζητήματος αν τα μέτρα αυτά μπορούν να εμπίπτουν στα «μέτρα που στρέφονται κατά συγκεκριμένης υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας», κατά την έννοια της οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο³.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Κατ' αρχάς, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η δυνατότητα παρέκκλισης από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας αφορά, κατά το γράμμα της οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο, «συγκεκριμένη υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας». Η χρήση της λέξης «συγκεκριμένη» υποδηλώνει ότι η υπηρεσία για την οποία γίνεται λόγος πρέπει να νοείται ως μεμονωμένη υπηρεσία. Κατά συνέπεια, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να λαμβάνουν γενικά και αφηρημένα μέτρα τα οποία αφορούν μια περιγραφόμενη με γενικούς όρους κατηγορία συγκεκριμένων υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας και εφαρμόζονται αδιακρίτως σε κάθε φορέα παροχής της εν λόγω κατηγορίας υπηρεσιών.

Η ανωτέρω εκτίμηση δεν κλονίζεται από το γεγονός ότι στην οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο χρησιμοποιείται η έννοια των «μέτρων». Πράγματι, με τη χρήση ενός τέτοιου ευρέος και γενικού όρου ο νομοθέτης της Ένωσης άφησε στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών την επιλογή της φύσης και της μορφής των μέτρων τα οποία μπορούν να λάβουν για να παρεκκλίνουν από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας. Αντιθέτως, η χρήση του όρου αυτού ουδόλως προδικάζει την ουσία και το ουσιαστικό περιεχόμενο των εν λόγω μέτρων.

Εν συνεχεία, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η γραμματική αυτή ερμηνεία επιβεβαιώνεται από τη συστηματική ερμηνεία της οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο.

Ειδικότερα, η δυνατότητα παρέκκλισης από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας υπόκειται στην προϋπόθεση ότι το κράτος μέλος προορισμού των υπηρεσιών αυτών πρέπει προηγουμένως να έχει ζητήσει από το κράτος μέλος καταγωγής τη λήψη μέτρων⁴, όπερ προϋποθέτει ότι είναι δυνατό να προσδιοριστούν οι φορείς παροχής υπηρεσιών και, κατά συνέπεια, τα οικεία κράτη μέλη. Αν όμως επιτρεπόταν στα κράτη μέλη να περιορίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας μέσω μέτρων γενικού και αφηρημένου χαρακτήρα εφαρμοζόμενων αδιακρίτως σε κάθε φορέα παροχής ορισμένης κατηγορίας τέτοιων υπηρεσιών, ο ανωτέρω προσδιορισμός θα ήταν, αν όχι αδύνατος, τουλάχιστον υπερβολικά δυσχερής και, επομένως, τα κράτη μέλη δεν θα ήταν σε θέση να τηρήσουν μια τέτοια προϋπόθεση.

Τέλος, το Δικαστήριο τονίζει ότι η οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο στηρίζεται στην εφαρμογή των αρχών του ελέγχου στο κράτος μέλος καταγωγής και της αμοιβαίας αναγνώρισης και, ως εκ τούτου, στο πλαίσιο του συντονισμένου τομέα⁵, οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας ρυθμίζονται μόνο στο κράτος μέλος στο οποίο το έδαφος είναι εγκατεστημένοι οι φορείς που παρέχουν τις υπηρεσίες αυτές. Πλην όμως, αν επιτρεπόταν στα κράτη μέλη προορισμού να

³ Άρθρο 3, παράγραφος 4, της οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο.

⁴ Άρθρο 3, παράγραφος 4, στοιχείο β', της οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο.

⁵ Κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο η', της οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο.

λαμβάνουν μέτρα γενικού και αφηρημένου χαρακτήρα εφαρμοζόμενα αδιακρίτως σε κάθε φορέα παροχής μιας κατηγορίας των υπηρεσιών αυτών, ανεξαρτήτως του αν είναι εγκατεστημένος στο κράτος μέλος προορισμού, θα ετίθετο εν αμφιβόλω η αρχή του ελέγχου στο κράτος μέλος καταγωγής. Πράγματι, η αρχή αυτή συνεπάγεται κατανομή της ρυθμιστικής αρμοδιότητας μεταξύ του κράτους μέλους καταγωγής και του κράτους μέλους προορισμού. Πλην όμως, αν επιτρεπόταν στο δεύτερο κράτος μέλος να λαμβάνει τέτοια μέτρα θα θιγόταν η ρυθμιστική αρμοδιότητα του κράτους μέλους καταγωγής και οι φορείς αυτοί παροχής υπηρεσιών θα υπάγονταν κατ' αποτέλεσμα τόσο στη νομοθεσία του κράτους μέλους καταγωγής όσο και στη νομοθεσία του ή των κρατών μελών προορισμού. Η αμφισβήτηση της αρχής αυτής θα έθιγε το σύστημα της οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο και θα αντιστρατευόταν τους σκοπούς της. Εξάλλου, αν επιτρεπόταν στο κράτος μέλος προορισμού να λαμβάνει τέτοια μέτρα θα υπονομευόταν η αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών και θα θιγόταν η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης.

Επιπλέον, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι σκοπός της οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο είναι να καταργήσει τα νομικά εμπόδια στην ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς που οφείλονται στις αποκλίσεις των νομοθεσιών καθώς και στην έλλειψη ασφάλειας δικαίου ως προς το ποιοι εθνικοί κανόνες ισχύουν για τις υπηρεσίες αυτές. Πλην όμως, η δυνατότητα λήψης των ανωτέρω μέτρων θα είχε εν τέλει ως αποτέλεσμα την υπαγωγή των ενδιαφερόμενων φορέων παροχής υπηρεσιών σε διαφορετικές νομοθεσίες και, κατά συνέπεια, την εκ νέου εισαγωγή των νομικών εμποδίων στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών των οποίων την άρση επιδιώκει η οδηγία.

Συνεπώς, το Δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν εμπίπτουν στα «μέτρα που στρέφονται κατά συγκεκριμένης υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας», κατά την οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο, γενικά και αφηρημένα μέτρα τα οποία αφορούν μια περιγραφόμενη με γενικούς όρους κατηγορία συγκεκριμένων υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας και εφαρμόζονται αδιακρίτως σε κάθε φορέα παροχής της εν λόγω κατηγορίας υπηρεσιών.